

Een opmerkelijke wens en een opmerkelijke oproep (Lucas 18:35-43)

De lezer van het Lucasevangelie heeft, voorafgaand aan 18:35-43, tal van genezingen meegemaakt: de uitdrijving van de boze, onreine geest (4:31-37), het verlaten van de koorts van de schoonmoeder van Petrus (4:38-39), de reiniging van de melaatse (5:12-16), de opstanding van de verlamde (5:17-26), de gezondmaking van de slaaf van de centurio (7:1-10), de opwekking van de jongen van Naïn (7:11-17), de uitdrijving van het legioen boze geesten uit de man in het land van de Gerasenen (8:26-39), de genezing van de bloedvloeiende vrouw (8:42b-48), de opstanding van de twaalfjarige dochter van Jairo (8:40-42a + 49-56), de genezing van de bezeten knaap (9:37-43), de genezing van de waterzuchtige (14:1-6) en de reiniging van tien melaatsen (17:11-19). In 4:19 en 7:22 had Jezus echter ook gesproken over blinden die herstel van zicht zouden krijgen. Dat wonder staat in 7:22 als laatste vermeld.¹ Dat is ook het geval in het evangelie. Het verhaal van het herstel van het zicht van een blinde man (18:35-43) is het laatste genezingsverhaal in Lucas.² Een verhaal, waarin een blinde de begrijpelijke, maar tegelijkertijd opmerkelijke wens uitspreekt: 'Heer, dat ik weer zal zien' en Jezus een niet minder opmerkelijke oproep aan hem doet: 'Zie weer.'

Hoe ga ik in deze bijdrage te werk? Ik begin - om het de lezer(es) makkelijk te maken - met een werkvertaling om daarna het dilemma (fysiek of spiritueel?) te schetsen dat steeds terugkomt, wanneer het in de Bijbel over blindheid gaat. Vervolgens schets ik de context van Lucas 18:35-43. Dat doe ik door te kijken naar de plaats van dit verhaal binnen de eenheid als ook door aandacht te schenken aan de relatie met de eenheid (17:11-18:34) die aan 18:35-19:28 voorafgaat. Na het onderzoek naar de opbouw van het verhaal bestudeer ik de wijze waarop de blinde zich manifesteert en hoe hij door Lucas wordt neergezet. In een klein excurs schets ik de betekenislijnen om daarna nadere studie te doen naar de verschillende benamingen die aan Jezus worden gegeven, en de manier waarop ze zich tot elkaar verhouden. Ik eindig met een vergelijking van het begin en einde van het verhaal om de transformaties op het spoor te komen.

Vertaling

- 35 En het geschiedde bij zijn nadering van Jericho
dat een blinde langs de weg zat, bedelend.
- 36 Toen hij hoorde dat er een menigte doortrok,
deed hij navraag wat dat mocht zijn.
- 37 Zij berichtten hem dat Jezus de Nazoreeër langsging.
- 38 En hij riep luid,
zeggend:
    'Jezus, zoon van David,
    heb erbarmen met mij!'
- 39 En zij die vooropgingen zeiden bestraffend dat hij stil moest zijn.
Deze schreeuwde des te meer:
    'Zoon van David,
    heb erbarmen met mij!'
- 40 Jezus, die stil was gaan staan, beval dat hij tot hem geleid werd.
Toen hij genaderd was,
bevroeg hij hem:
- 41 'Wat wilt u dat ik u doen zal?'
- Hij zei:

---

¹ Vgl. R. von Bendemann, *Zwischen doxa und stauros. Eine exegetische Untersuchung der Texte des sogenannten Reiseberichts im Lukasevangelium* (BZNW 101), Berlin & New York 2001, 159: '... so setzt erst Lk 18,35-43 das *tuflois anablepsin* der programmatischen Antrittsrede in Nazaret (...) bzw. das *tufloi anablepousin* von Lk 7,22 (...) in eine Episode um.'

² Het is het vierde en laatste genezingsverhaal in de sectie 'Op weg naar Jeruzalem' (9:51-19:28)(eerder 13:10-17; 14:1-6 en 17:11-19).

- 'Heer,
dat ik weer zal zien.'
- 42 En Jezus zei hem:
'Zie weer.
Uw geloof heeft u gered.'
43. En onmiddellijk zag hij weer.
En hij volgde hem, God verheerlijkend.
En al het volk, dat het gezien had, gaf aan God lof.

Dilemma

Wie zich met het verhaal van de blinde bezighoudt, ontkomt niet aan de vraag met wat voor blindheid we hier te maken hebben. Is de man 'echt' - in de betekenis van fysiek - blind of gaat het hier om een vorm van spirituele blindheid? Het fysieke en het spirituele worden vaak als een tegenstelling gezien. Waar men geen oog voor heeft, is dat in nogal wat literatuur in de klassieke oudheid fysieke blindheid vaak verbeelding is van spirituele blindheid. Zou dat ook hier het geval kunnen zijn? Om zo mogelijk in de buurt van een antwoord te komen, verdient het aanbeveling om onderzoek te doen naar het semantisch veld 'zien'. Woorden, zoals bijvoorbeeld *tuflos* ('blind'), staan immers niet op zichzelf, maar in relatie met andere woorden. Dat kunnen synoniemen zijn, maar ook antoniemen. Zo staat een blinde tegenover iemand die ziet. Tot hetzelfde semantische veld hoort ook het lichaamsdeel, waarmee men ziet: de ogen. Nu speelt niet alleen het werkwoord *zien* een belangrijke rol in Lucas, dat is ook het geval met *ogen*. Zo zegt Simeon, met het kind Jezus in zijn armen, in de tempel in Jeruzalem: 'Nu laat Gij, Here, uw dienstknecht gaan in vrede, want mijn ogen hebben uw redding gezien' (2:30)(zie ook Luc. 10:23-24; 24:31; Hand. 28:27). Dit zien van Gods redding speelt ook een belangrijke rol aan het begin van het optreden van Johannes de Doper in het Jesaja-citaat: 'Alle vlees zal de redding van God zien' (3:6). Wanneer later in het evangelie sprake is van blinden (4:18; 7:22; 14:13, 21) of van een blinde (18:35), dan zal de lezer begrijpen dat zij/hij niet in staat zijn/is om de redding van God te zien. De lezer van dit artikel zal nu begrijpen dat we hier het dilemma 'fysiek' of 'spiritueel' te boven zijn.

Begin van een nieuwe eenheid

De passage vangt aan met de zinswending 'En het geschiedde'. Met deze woorden vangt Lucas vaker een nieuwe eenheid aan.³ De scène - met Jezus, de menigte en de blinde, vlak voor Jericho - eindigt met de verheerlijking/lofzegging van God (vgl. 2:20 en 5:26). De direct daaropvolgende scène (19:1v.) kent een andere locatie. Nu zijn ze in Jericho, en er is naast Jezus en de menigte ook een andere hoofdrolspeler: Zacheüs.

De Nieuwe Bijbelvertaling maakt van 19:11-28 een nieuwe eenheid. Ten onrechte, zou ik zeggen. De zin 'Toen zij dat (= de uitspraak van Jezus in 19:9, *N.A.R.*) hoorden' sluit nauw aan op 19:1-10.⁴ Er doet zich ook geen verandering van plaats voor. Ook thematisch hangen 19:1-10 en 11-28 nauw met elkaar samen; het gaat over omgaan met bezit: eigen bezit en bezit van een ander. In 19:29 begint een nieuwe eenheid, met 'En het geschiedde'. Lucas 18:35-19:28 vormt één geheel, bestaande uit twee delen: 18:35-43 (vóór Jericho) en 19:1-28 (in/door Jericho).⁵ We kunnen dan ook van de Jericho-eenheid spreken.⁶ Deze eenheid kent een vergelijkbare hoofdstructuur als 17:11-18:34. Ze begint met een genezingsverhaal

³ Cf. 5:17-39; 6:12-7:10; 7:11-50; 8:1-21; 8:22-9:17; 9:18-27; 9:28-36; 9:37-50; 9:51-10:42; 11:1-13:35; 14:1-16:11; 17:11-18:34.

⁴ Zie ook J. Lambrecht, *Reading and Rereading Lk 18,31-22,6*, in: F. Refoulé (ed.), *À Cause de l'Évangile*. Fs. J. Dupont, Parijs 1985, 585-612, bijz. 590: 'There is no serious reason for making the parable of the pounds a separate, independent pericope. Jesus tells the parable in the house of Zacchaeus' en A. Denaux, *Het lucaanse reisverhaal (Lc. 9,51-19,44)(II)*, *CBG* 15 (1969), 464-501, bijz. 488: 'Op de eenheid van 19,1-27 hoeven wij niet te insisteren: Lc. heeft de roeping van Zacheüs (19,1-10: SG) en de parabel van de ponden (19,11-17: Q) in het kader van een symposion verbonden.'

⁵ Sommige exegeten (o.a. D.L. Bock, *Luke 9:51-24:53* (BECNT), Grand Rapids 1996, 1494v.; zie ook de NBV) gaan er ten onrechte vanuit dat 18:31-34 het begin van de nieuwe eenheid is. We hebben hier met het slot van 17:11-18:34 van doen, zoals 19:28 het slot vormt van 18:35-19:28.

⁶ Ook U. Busse (*Die Wunder des Propheten Jesus. Die Rezeption, Komposition und Interpretation der Wundertradition im Evangelium des Lukas* (FzB 24), Stuttgart 1977, 328) en M. Wolter (*Das Lukasevangelium* (HNT 5), Tübingen 2008, 606) beschouwen 18:34-19:28 als een eenheid.

(17:11-17 en 18:35-43) om te eindigen met een uitspraak over het (op)gaan naar Jeruzalem (18:31-34 en 19:28).⁷ Ook in thematiek lijken beide eenheden erg op elkaar. De eerste gaat over de komst van - en het binnengaan in - het koninkrijk van God.⁸ De tweede gaat over de verschijning - en het zien - van het koninkrijk van God. De twee gebeurtenissen, het herstel van het zicht van de blinde en de heilzame ontmoeting van Jezus met Zacheüs, als ook het feit dat zij dichtbij Jeruzalem zijn, zorgen ervoor dat zij, die dit alles hebben meegemaakt, van mening zijn dat het koninkrijk van God wel eens heel snel zou kunnen verschijnen (19:11).

Relatie met 17:11-18:34

Wie de relatie met de vorige eenheid onderzoekt, zal zien dat 18:35-43 elementen bevat uit bijna alle perikopen van 17:11-18:34: En het geschiedde (17:11, 14 - 18:35), Jezus (17:13 - 18:38), erbarmen hebben (17:13 - 18:38, 39), geven (17:18 - 18:43), geloof (17:19; 18:8 - 18:42), redden (17:19; 18:26 - 18:42), God verheerlijken (17:15, 18 - 18:43), vragen (17:20 - 18:40), willen (18:4 - 18:40), Heer (18:6 - 18:41), luid roepen (18:7 - 18:38), geloof (18:8 - 18:42), stil staan (18:11 - 18:40), deze (18:9, 14 - 18:39), geven (18:12 - 18:43), bestraffen (18:15 - 18:39), horen (18:22, 23, 26 - 18:36), volgen (18:22, 28 - 18:43). Uit het voorgaande wordt duidelijk dat 17:11-19 de meeste gemeenschappelijke elementen heeft met 18:35-43. Het zijn beide wonderverhalen die aan het begin van hun eenheid staan. Het initiatief gaat niet Jezus uit, maar in het ene geval van de tien melaatsen en in het andere geval van de blinde. De roep om erbarmen wordt in het eerste geval door Jezus wel direct beantwoord, in het andere geval is een tweede keer nodig. In beide verhalen komt het tot verheerlijking van God, in het eerste geval niet van alle tien melaatsen die gereinigd waren, maar van eentje, een Samaritaan. Hoe verschillend ze ook mogen zijn: de één heiden, de ander jood, in hun gedrag zijn ze met elkaar identiek, zoals aan het slot duidelijk wordt, als Jezus van beiden zegt: 'Uw geloof heeft u gered.'

Het mag opvallend genoemd worden dat er met uitzondering van het spreken van Jezus (18:31- 18:42) geen gemeenschappelijk element met 18:31-34 is te noteren, althans niet op het nivo van de woordherhaling.⁹ Op een dieper niveau is er wel van een relatie sprake, in die zin dat de leerlingen dan niet blind mogen zijn, maar toch geen inzicht hebben; ze begrijpen niet wat Jezus zegt (18:34, vgl. 9:45). Het omgekeerde doet zich voor in ons verhaal. Hier is de man blind, maar dat betekent niet dat hij geen inzicht heeft in wie Jezus de Nazoreeër is.¹⁰ Zo blijkt uit de wijze waarop hij Jezus aanspreekt, eerst met 'zoon van David' (18:38, 39) en daarna met 'Heer', als ook uit wat hij van hem wil: 'dat ik weer zal zien'. Het thema van het 'zien' komt in 19:11-17 overigens opnieuw aan de orde, met Zacheüs die 'zocht te zien wie Jezus is' (zie verder nog 19:4, 5, 7).¹¹

Twee rondes

Lukas 18:35-43 bevat twee rondes (18:35-40a en 18:40b-43).¹² De eerste (*kyrie*) ronde wordt gekenmerkt door het onderzoek van de blinde naar wat er precies aan de hand is, hetgeen ten slotte leidt tot het

---

⁷ Lucas begint een nieuwe eenheid vaak met een wonder: 5:17-26; 7:11-17; 8:22-25; 9:37-43; 14:1-6; 17:11-19 en 18:35-43, waarna een gesprek volgt of een gelijkenis wordt verteld.

⁸ Zie mijn artikel 'De zondaar gerechtvaardigd. Context, structuur en eenheid van Lucas 18:9-14', *Interpretatie* 19,2 (2011), 21-24, bijz. 21.

⁹ Lucas laat het marcaanse verhaal over de twee zonen van Zebedeüs (10:35-45) in zijn verhaal weg. Het gevolg hiervan is dat er een directer contrast ontstaat tussen de twaalf leerlingen en de blinde.

¹⁰ Opmerkelijk is dat Ch. Hartsock (*Sight and Blindness in Luke-Acts: The Use of Physical Features in Characterization* (BIS 94), Leiden 2008, 183) van Bartimeüs zegt dat hij '...seems to recognize Jesus, two things that topple the expected topos of the blind person, which then leads one to conclude that he may indeed have spiritual vision and speak correctly about Jesus'. Hij ontkent dat met betrekking tot de blinde in de Lucas-versie, om vervolgens op pag. 184 te zeggen: 'He has only enough spiritual sight to know that he is in fact spiritually blind.'

¹¹ Er lijkt zich iets van een vierluik voor te doen: A. 18:18-27 (rijk: niet gered), B. 18:31-34 (onbegrip), B' 18:35-43 (begrip), A' (rijk: gered). D. Hamm (*Sight to the Blind: Vision as Metaphor in Luke, Bib 67* (1986), 457-477, bijz. 464-465) ziet een drieluik, met in het centrum het verhaal van de blinde man, omraamd door twee panelen van mensen die door rijkdom verblind zijn, waarbij 'as a kind of hinge' tussen het eerste en het tweede paneel de derde lijdensaankondiging staat.

¹² Vgl. S.J. Roth (*The Blind, the Lame and the Poor: Character Types in Luke* (JSNT.SS 144), Sheffield 1997, 199-200) die spreekt van 'a first half' en 'a second half'. Waar de scheiding tussen beide helften ligt, geeft hij echter niet aan. Ook Bock (*Luke 9:51-24:53*, 1504) en Busse (*Die Wunder*, 332) spreken van twee delen (18:35-39 en 40-43).

aandacht vragen van de blinde voor zijn situatie. De tweede (*gloria*) ronde staat in het kader van het herstel van het zicht. Dat het tot een tweede ronde komt, heeft ermee te maken dat Jezus niet onmiddellijk doet wat de blinde vraagt. Eerst komt het tot stilstand van Jezus en een bevel om de blinde bij hem te brengen. Daarna be vraagt hij de man, waaruit het erbarmen wat hem betreft dient te bestaan. Het is die vraag die in het vervolg nadere uitwerking krijgt.

Beide delen *beginnen* met het werkwoord naderen (18:35 en 18:40b); in het ene geval gaat het om het naderen van Jezus en in het andere om het naderen van de blinde-man. *Ze eindigen* met een exclamatie (18:39b en 18:43); in het ene geval bestaat die uit schreeuwen: 'Heb erbarmen met mij', in het andere geval uit het verheerlijken *van* en het lof geven *aan* God.

Jezus en de blinde vormen elkaars spiegelbeeld. Zo is er in het eerste deel sprake van naderen van Jezus (18:35a) en wordt er in het tweede deel verteld van zijn stilstand (18:40). Het omgekeerde doet zich voor bij de blinde. In het eerste deel zit hij (18:35b), in het tweede deel komt hij in beweging (18:40, 43). Er doet zich nog een subtielere omkering voor, als we het begin van het eerste en het begin van het tweede deel met elkaar vergelijken. Waar in 18:25 eerst sprake was van naderen (*engizô*) van Jezus en van bedelen (*epaitô*, betekent letterlijk: bevragen) van de blinde, daar horen we in 18:35 van het naderen (*engizô*) van de blinde en van bevragen (*eperataô*) door Jezus.

Waar de *blinde* in het eerste deel navraag doet naar wat er aan de hand is, komt in het tweede deel *Jezus* met een vraag. Een laatste spiegeling betreft het feit dat de *blinde* in het eerste deel een oproep (imperatief: *eleêson*) doet, in het tweede deel is dat *Jezus* (imperatief: *anablepson*).

Nog andere problemen

De aandacht van de onderzoekers gaat meestal alleen uit naar de blindheid, alsof dat de enige handicap is. Er zijn echter nog twee andere problemen, waarmee deze mens kampt: Zo wordt van hem gezegd dat hij langs de weg zit. Wij zouden zeggen: 'hij staat aan de kant.' Hij neemt geen deel aan het maatschappelijk verkeer.¹³ Iets dat mensen die gehandicapt zijn, makkelijk kan overkomen, dat ze niet meer mee mogen/kunnen doen. Aan het slot van het verhaal blijkt uit het feit dat de blinde bedelt, dat hij arm is.¹⁴ Dat is niet minder herkenbaar: dat je door je handicap financieel in de problemen komt. Maar ergens om bedelen, dat is toch het laatste, zo weet ook de onrechtvaardige rentmeester die zich dan ook voor bedelen schaamt (16:3). Zo toch niet deze blinde, maar een mens kan in zo niet veel anders, wil hij overleven. Wat hieruit duidelijk wordt? Dat je een handicap mag hebben, maar dat dat vaak ook doorwerkt naar andere dingen: de dreiging om maatschappelijk aan de kant te komen staan als ook de financiële gevolgen die een handicap nog wel eens wil hebben.

Omgaan met de situatie

Nu kan je in zo'n weinig benijdenswaardige positie bij de pakken gaan neerzitten. Je mag denken dat er weinig kansen zullen komen, waardoor er verandering in je situatie zou kunnen komen. Je zou zelfs elk verlangen naar verandering opgegeven kunnen hebben. Dat alles is in elk geval niet bij deze blinde te zien. Hij pakt zijn kans eigenlijk al direct. Zo kan je afwachten, als er een menigte langskomt, of ze je een aalmoes zullen toestoppen (zie Hand. 3:2), maar je kunt ook actiever zijn en nieuwsgieriger door navraag te doen naar wat er aan de hand is, zoals de blinde. Hij pakt zijn kans helemaal, als hem gemeld wordt dat Jezus de Nazoreeër langskomt. Hij wacht niet of Jezus hem zal zien, maar doet er alles aan om zijn aandacht trekken. Hij roept niet gewoon, maar doet dat luidkeels. Dit werkwoord *boaô* ('luid roepen') komen we ook in 18:7 tegen. Hij zal blijken uit hetzelfde hout gesneden te zijn als de vrouw uit de

---

Zij rekenen geheel vers 40 tot het tweede deel, waar ik de scheidslijn, als die al nauwkeurig valt aan te wijzen, ergens tussen vers 40a en 40b zou willen trekken. Wolter (*Das Lukasevangelium*, 607) komt tot een andere indeling: 18:35a (inleiding), 35b-41 (expositie), 42-43a (centrum) en 43b-c (finale).

¹³ Zo ook P. Trummer, *Daß meine Augen sich öffnen. Kleine biblische Erkenntnislehre am Beispiel der Blindenheilungen Jesu*, Stuttgart 1999/2^e, 123: 'Denn sie (= die Blinden) markieren zusammen mit den Armen und übrig Behinderten wohl die größten Outsider der Gesellschaft.' Zie ook J.B. Green (*The Gospel of Luke* (NICNT), Grand Rapids & Cambridge 1997, 663): '...marginal to the daily lives of others, and, if not for the premium placed on almsgiving in Jewish circles, short-lived.'

¹⁴ In studies over armoede (en rijkdom) in Lucas-Acta wordt aan deze blinde bedelaar weinig tot geen aandacht geschonken. Lucas 18:34-43 krijgt geen plek tussen de bespreking van 18:18-27 en 19:1-11.

gelijkenis.¹⁵ Zoals zij niet ophoudt om haar recht te zoeken, zo laat de blinde zich niet tegenhouden door de 'voorgangers' die bestraffend zeggen dat hij zich stil moet houden. Hij doet er zelfs nog een schepje boven op, zo blijkt uit het feit dat zijn luide geroep nu overgaat in geschreeuw (*krazô*). De inhoud verandert niet: 'Zoon van David, heb erbarmen met mij!' (zie ook 16:24 en 17:13). Een bede, die veelvuldig in de Psalmen (LXX) is te horen: Psalm 6:3; 9:14; 25:16; 26:11; 27:7; 30:11; 41:5, 11; 51:3; 56:2; 86:3, 16; 118:132, 123:3, daar steeds tot God gericht. Dat alles om toch vooral Jezus' aandacht te trekken in de hoop dat hij zich zijn lot zal aantrekken.

Op het eerste luide roepen van de man kreeg de blinde geen reactie van Jezus. Het waren anderen die reageerden, de mensen die voorop liepen, die hem bestraffen alsof hij een onreine geest was (vgl. 4:35, 41). Pas op zijn geschreeuw kwam er een reactie van Jezus. Niet dat er toen gebeurde waarom hij vroeg, maar er kwam wel een reactie: Jezus stond stil, waarmee een einde komt aan de beweging waar eerder sprake van was (naderen, vers 35, doortrekken, vers 36 en langsgaan, vers 37). Maar er gebeurt meer. Er komt een bevel - dat het enige zal zijn in het Lucasevangelie dat Jezus geeft - om de blinde bij hem te brengen.¹⁶ Wie het adres van dit bevel is, horen we niet. Waar je zou verwachten te horen dat ze hem naar Jezus gebracht hadden, daar zou de lezer uit de bijzin 'toen hij genaderd was' kunnen opmaken dat hij zelfstandig naar Jezus is toe gegaan. Daarmee is het persoonlijk contact tot stand gekomen, maar de hulpvraag nog niet beantwoord.

In zo'n situatie wil het nog wel eens gebeuren dat de hulpverlener de hulpvraag naar eigen inzicht invult in plaats dat hij de betrokkene vraagt wat hij/zij wil, zoals we Jezus hier zien doen: 'Wat wil je dat ik *jou* doen zal?' Het persoonlijk voornaamwoord *soi* ('jou'), dat in de zin voorop staat, krijgt hier alle nadruk. De vraag is niet vreemd, voor wie bedenkt dat de man met meer problemen kampt dan alleen zijn handicap. Zo zou een mogelijk antwoord op zijn roep om erbarmen (*eleêson*) een aalmoes (*eleêmosunê*) kunnen zijn.¹⁷ Het antwoord van de blinde mag beslist verrassend genoemd worden: 'Heer, dat ik weer zal zien.' Een onmogelijke wens, zou je denken. Zo denkt de blinde echter niet. Hij ziet in Jezus die hij nu 'Heer' noemt, degene die in staat is om hem weer te laten zien. Anders zou hij zo'n 'onmogelijke' wens nooit uitgesproken hebben. Ik kom hieronder nog terug op de verschillende manieren, waarop in 18:35-43 over Jezus gesproken wordt, maar hier moet al wel gezegd worden dat het woord 'Heer', waarmee Jezus hier wordt aangesproken, in het evangelie ook voor God gebruikt wordt (zie o.a. 1:6, 9, 16, 25). Dat bij God mogelijk is, wat bij mensen onmogelijk is, had ook de lezer al eerder gehoord (18:27). Daarvan gaat ook de blinde uit. Straks zal hij het feit dat hij weer kan zien, dan ook helemaal aan God toeschrijven (18:43b). In het uitspreken van deze 'onmogelijke' wens wordt het geloof van de blinde zichtbaar. Het is die kant die Jezus naar voren zal halen, wanneer hij reageert op de wens van de blinde: 'Uw geloof heeft u gered.' Deze uitspraak van Jezus staat de drie andere keren, dat deze zin in het Lucasevangelie voorkomt, steeds helemaal aan het einde van het verhaal (7:50; 8:48; 17:11). Dat is hier niet het geval.¹⁸ In 8:48 en 17:11 staat de uitspraak na het wonder, in 18:35-43 moet het wonder dan nog plaatsvinden. Hebben we in *sesôken* ('heeft gered') met een profetisch perfectum te maken? Dat zou natuurlijk kunnen. Er is nog een andere route mogelijk. Daarvoor vraag ik aandacht voor het verhaal van Jezus en de rijke man (18:18-27), waar eerst sprake is van het binnengaan in het koninkrijk van God (18:24, 25) en vervolgens van gered worden (18:26). Dezelfde combinatie komt de lezer in 13:22-30 tegen. Hebben we met inwisselbare formuleringen van doen? Daar lijkt het op, als je 18:26 in relatie leest met 18:25. Je zou 18:26 ook zó kunnen lezen: 'En zij die dit hoorden, zeiden tot hem: 'Maar wie kan dan het koninkrijk van God

---

¹⁵ Zo ook Roth, *The Blind*, 198: 'The blind man's persistent entreaty matches that of the widow in Jesus' parable of the widow and the judge (18.2-5)' en Green (*The Gospel of Luke*, 664): 'Like the widow faced with a recalcitrant judge (...), the blind beggar refuses to act according to role. ... Rather than comport himself ... he persists in his cries for help.'

¹⁶ Het verbum bevelen (*keleuô*) komt veelvuldig in Handelingen voor: 4:15 (oversten en oudsten en hun schriftgeleerden, en allen die tot het hogepriesterlijk geslacht horen); 5:34 (Gamaliël); 8:38 (Filippus); 12:19 (Herodes); 16:22 (hoofdlieden); 21:33 (overste), 34 (overste); 22:24 (overste), 30 (overste); 23:3 (hogepriester), 10 (overste), 35 (overste); 24:8 (Lysias); 25:6 (Festus), 17 (Festus), 21 (Festus), 23 (Festus); 27:43 (hoofdman). Degenen die bevel geven, staan steeds in een ambt.

¹⁷ H. van der Loos (*The Miracles of Jesus* (SNT 8), Leiden 1986, 424) vermoedt dat het is om het geloof van de blinde man te testen. Green (*The Gospel of Luke*, 663): 'Since he is a beggar, his request for mercy may mean no more than a plea for alms'.

¹⁸ In mijn onderzoek ben ik geen exegeten tegengekomen die op deze bijzondere positie van Jezus' uitspraak hebben gewezen.

binnengaan?"¹⁹ Daarmee ben ik bij mijn punt met betrekking tot 18:43. Wat Jezus hier naar mijn idee wil zeggen, is dat de blinde, door zijn uitspraak 'Heer, dat ik zal opzien', er blijk van geeft het koninkrijk van God al te zijn binnengegaan. Vandaar het perfectum. Liever dan van inwisselbare formuleringen zou ik willen spreken van nauw met elkaar samenhangende formuleringen. Om het koninkrijk van God binnen te gaan zal men eerst bevrijd/gered moeten worden. In 18:35-43 gaat het dan om bevrijding van zijn blindheid.

Een punt verdient hier nog onze aandacht. Dat is het woord dat aan bovenstaande uitspraak voorafgaat: 'Zie weer.'²⁰ Een oproep (imperatief) die gezien de situatie opmerkelijk mag heten. De man moet direct aan de oproep gehoor hebben gegeven, zo zal de lezer concluderen, wanneer hij het vervolg ziet: 'En onmiddellijk zag hij weer.' De verandering komt tot stand, als of doordat de blinde gehoor geeft aan de oproep!

Betekenislijnen

Er zijn in 18:35-43 drie betekenislijnen te ontdekken.²¹ De eerste en meest belangrijke is die van het zien: blind (35), weer zien (41, 42 en 43) en zien (43). Het aantal verschillende verba (non) dicendi - de tweede betekenislijn - mag opvallend heten: navraag doen (36), berichten (37), luid roepen (38), bestraffen (39), stil zijn (39), schreeuwen (39), zeggen (38, 41, 42), verheerlijken (43) en lof geven (43). De derde betekenislijn is die van de beweging, resp. niet beweging. Ook hiervan geldt dat de passage opmerkelijk veel verba (non) movendi kent: naderen (35, 40), zitten (35), doortrekken (36), langsgaan (37), vooropgaan (39), stilstaan (40), leiden (40) en volgen (43). Met betrekking tot de laatste twee betekenislijnen is een vergelijkbaar patroon te zien in een ander wonderverhaal (7:1-10).²²

De benamingen voor Jezus

De aandacht is tot nu toe met name naar de blinde uitgegaan. De interactie die tussen hem en Jezus plaatsvindt, verdient nadere bestudering, in het bijzonder de wijze waarop Jezus door de blinde wordt aangesproken. Ik moet evenwel eerder beginnen, en wel bij de manier waarop Jezus in vers 37 aangeduid wordt, namelijk als Jezus de Nazoreeër.²³ Hebben we in *Nazoraios* met een variatie op *Nazarênos* te maken? Oftewel heeft Nazoreeër de betekenis van 'uit Nazaret afkomstig' (zie Matteüs 2:23)?²⁴ Maar waarom zou Lucas dan hier *Nazarênos* van Marcus 10:47 veranderen?²⁵ Andere onderzoekers leggen een verband met *nêsêr* ('spruit/'loot') uit Jesaja 11:1 in navolging van kerkvaders onder wie Justinus Martyr. Weer anderen menen dat met *Nazoraios* bedoeld wordt op de *nazir* (de gewijde)(Numeri 6:1-21) oftewel dat het gaat om een nazireeër. Hoe het etymologisch gesproken ook moge zitten, is moeilijk te zeggen. Daarbij pleit ik liever voor een andere route. De aanduiding komt in Lucas-Handelingen vaker voor. Eén keer vinden we hem in Lucas (18:37); nog een aantal malen, zeven om precies te zijn, in Handelingen (2:22; 3:6; 4:10; 6:14; 22:8; 24:5; 26:9). Bijzondere aandacht zou ik willen vragen voor de vraag en het antwoord van Petrus in Handelingen 4:5-12. Als Petrus gevraagd wordt door welke kracht of welke naam hij dit (= de opstanding van de verlamde) gedaan heeft, dan zegt hij 'dat door de naam van Jezus Christus, de Nazoreeër, ... dat door die naam deze hier gezond voor u staat' om te eindigen met: 'En in niemand

¹⁹ Een vergelijking van de blinde bedelaar met de rijke overste maakt duidelijk dat de rijke man niet gered werd in tegenstelling tot de blinde bedelaar. De vele bezittingen verhinderden de rijke man om aan Jezus' oproep om hem te volgen gehoor te geven. Een dergelijke oproep om te volgen deed Jezus niet aan de blinde bedelaar. Die volgde hem zonder dat het hem gevraagd was.

²⁰ Het werkwoord *anablepô* kan de betekenis 'omhoog zien' (zie 9:16 en 19:5) hebben, maar ook 'weer zien'. Gezien de uitgangssituatie: de blindheid houd ik de betekenis van het 'weer (kunnen) zien' voor het meest waarschijnlijke (4:18) In het verhaal van Nicodemus in Johannes 3 wordt gespeeld met de betekenis van *ana* ('van boven' en 'weer'). Ik zou een spel met het omhoog zien van 19:5 niet willen uitsluiten.

²¹ W. Kirchschräger (Bartimäus - Paradigma einer Wundererzählung (Mk 10,46-52 par), in: F. van Segbroeck (ed.) e.a., *The Four Gospels 1992*. Fs. F. Neirynek (BETL 100), Leuven 1992, 1105-1123, bijz. 1110-1111) spreekt met betrekking tot de Marcusversie ook van drie semantische velden (het spreken, resp. van het zwijgen, de beweging, resp. niet beweging en het zien, resp. het niet zien, maar meent - geheel ten onrechte, dunkt me - dat het laatste veld (van het zien) 'deutlich in den Hintergrund (tritt)').

²² Zie mijn artikel "Spreek met een woord en mijn kind moet genezen." Kanttekeningen bij Lucas 7:1-10', *Kerk en Theologie* 59,3 (2008), 197-213, bijz. 209-211.

²³ Andere handschriften, waaronder D, lezen hier: *Nazarênos*. C. Burger (*Jesus als Davidsohn. Eine traditions-geschichtliche Untersuchung* (FRLANT 98), Göttingen 1970, 108) spreekt van een 'Würdeprädikat'.

²⁴ Zo Green, *The Gospel of Luke*, 663, en Wolter, *Das Lukasevangelium*, 608.

²⁵ Lucas gebruikt de aanduiding *Nazarênos* ten slotte wel op andere plaatsen (4:34 en 24:19).

anders is de redding, want er is geen andere naam onder de hemel aan de mensen gegeven, waardoor wij gered moeten worden.' Mijns inziens hebben we in 18:35-43 te maken met wat in Handelingen 4:5-12 expliciet wordt gezegd. Wanneer de blinde deze naam Jezus de Nazoreeër wordt bericht, dan is het die naam, waarop hij een beroep zal doen. Dan doet hij niet expliciet, zoals blijkt uit de naam waarmee hij Jezus erna aanspreekt: 'zoon van David'.²⁶ Je zou kunnen zeggen dat hij uit die naam 'Jezus de Nazoreeër', waarin de redding is gelegen, de conclusie trekt dat hij dan de zoon van David moet zijn. Redden mag karakteristiek heten voor het koningschap (zie o.a. Psalm 72, vers 12). Waar Jezus eerder anderen (= de onreine geesten) bestraft om hun mond te houden, toen zij zeiden wie hij was (4:35 'Ik weet wel wie u bent: de heilige Gods' en 4:41 'U bent de zoon van God'), daar zijn het hier de 'voorgangers' van de menigte die de blinde bestraffend zeggen dat hij stil moest zijn. *Jezus* bestraft hem niet. Het woord 'koning' zal overigens pas voluit bij Jezus' intocht in Jeruzalem klinken, uit de mond van de grote menigte leerlingen (19:37). Dan zijn het enkelen van de farizeeën die tegen Jezus zeggen dat hij zijn leerlingen hierover moet bestraffen (19:39).

De naam 'Jezus de Nazoreeër' mag dan blijkbaar wel genoemd worden, dat geldt wat de voorgangers betreft niet voor de benaming 'zoon van David'. Het is de enige keer in het Lucasevangelie dat Jezus zo wordt aangesproken, vlak voor zijn intocht.²⁷ Het brengt het begin, de aankondiging van Jezus' geboorte door de bode Gabriël, terug in de herinnering: 'De Here God zal hem de troon van zijn vader David geven en Hij zal als koning heersen over het huis van Jakob en zijn koningschap zal geen einde nemen' (1:32-33). Uit de oproep van de blinde blijkt dat hij dit davidisch koningschap met erbarmen verbindt.²⁸

Deze titel ('zoon van David') valt in 18:41 niet voor een derde keer. Nu spreekt hij Jezus aan met 'Heer' (*kurie*)(Marcus 10:51 heeft '*Rabboeni*'). Vanwaar deze andere benaming? Dat moet te maken hebben, dunkt me, met het optreden van Jezus, dat direct hieraan voorafgaat (18:40). Met name is te denken aan zijn bevel om de blinde man bij hem te brengen.²⁹ Door hem als Heer aan te spreken, plaatst hij zichzelf in de positie van de dienstknecht die zal doen wat de Heer hem zegt. Die opdracht krijgt hij direct daarna: 'Zie weer'. Dat hij aan deze opdracht gehoor geeft, zal uit het vervolg blijken.

Drie transformaties + één

Tot slot besteed ik aandacht aan de transformaties die in deze perikoop plaatsvinden. Deze komen we op het spoor, wanneer we begin (18:35) en einde (18:43) met elkaar vergelijken. Eerder zagen dat we dat de man drie problemen kende: 1) zijn blindheid, 2) het feit dat hij maatschappelijk gesproken aan de kant staat en 3) zijn bedelaarschap. In het tussenliggende gedeelte gaat de aandacht uit naar het eerste probleem: zijn blindheid. Aan het slot zien we echter dat er ook veranderingen zijn opgetreden terzake van de twee andere problemen. Zo is het zitten langs de weg veranderd in het volgen van Jezus. En het (beschamende) bedelen (een participium aan het eind van de zin) heeft plaatsgemaakt voor het verheerlijken van God (ook een participium aan het slot van de zin).³⁰ Hoe deze veranderingen tot stand konden komen, daarover wordt ons in het middengedeelte niets meegedeeld, maar de lezer zal een koppeling leggen met de handicap, met de twee andere problemen als zijnde de doorwerking daarvan. Kan je zoals de blinde weer zien, dan ben je vervolgens in staat om zelf ook de twee andere problemen aan te pakken.

---

²⁶ Burger (*Jesus als Davidsson*, 111) meent geheel ten onrechte dat deze titel in 18:35-43 geen speciale rol speelt. Het thema van het koningschap karakteriseert de Jericho-eenheid. Het herstel van het zicht van de blinde man is een teken van het messiaans-davidische koningschap van Jezus.

²⁷ Vgl. Y. Miura, *David in Luke-Acts* (WUNT 2/232), Tübingen 2007, 225: 'When Jerusalem is approaching (..), Luke returns to present Jesus' wandering journey with his followers in Davidic categories.' F. Bovon (*Das Evangelium nach Lukas. 19,27-24,53* (EKKNT 3/4), Neukirchen & Einsiedeln 2009, 259) geeft een andere verklaring. Hij meent dat hier op Salomo gedoeld wordt, die in de joodse traditie met wetenschap, medicijnen en magie is verbonden. Miura (*David*, 224) acht het verband met Salomo niet waarschijnlijk, omdat in de lucaanse genealogie (3:31) niet Salomo, maar Nathan de zoon van David is

²⁸ Green (*The Gospel of Luke*, 664) verbindt de twee niet op deze manier: '... the notion of extending mercy to an "expendable" like this beggar might seem out of place; read in view of the interpretive horizons of the Lukan narrative, however, and especially within the immediate co-text of this episode, such a request is not at all surprising.

²⁹ *Keleusen achthênai*, vgl. Hand. 21:34; 25:6, 17; 23.

³⁰ Deze verheerlijking van God vindt steeds plaats, 'waar Jezus zich in de menselijke ellende als de redder doet kennen' (2:13, 20; 5:25, 26; 7:16; 13:13; 17:15, 18; 18:43; 23:47), zo F.H. Breukelman, 'Verheerlijken' bij Lucas, in: *Toonsoorten van de Schrift. Notities over bijbel en lied uit het Dagmaat-leerhuis*, Hilversum 1983, 40-49, bijz. 41.

Niet alleen bij de blinde vindt een verandering plaats, ook de menigte verandert. Van *ochlos* ('menigte') verandert zij in *laos* ('volk').³¹ Halverwege hoorden we van 'voorgangers', maar aan het eind is de scheiding weer opgeheven, er is sprake van 'al het volk', dat God lof geeft. De formulering 'lof' (*ainon*) 'geven' (*didômi*) wordt in Lucas alleen hier aangetroffen.³² Elders treffen we het werkwoord 'loven' (*aineô*) aan (2:13, 20; 19:37). Kiest Lucas hier bewust voor een andere formulering? Dat zou ik wel denken. Aan de blinde hoeft niet meer gegeven te worden, hij is immers gestopt met bedelen. Hun gave: hun lof, geven zij, nu zij het (= de redding) gezien hebben, aan God. Een Godsvolk (*laos*) ten voeten uit!

Een kortere versie van dit artikel verscheen in Interpretatie 19,7 (2011), 4-6 onder de titel 'Een blinde die het heil toch zal zien. Lucas 18:35-43'.

---

³¹ Ook elders in Lucas zien we deze verandering van menigte (*ochlos*) in volk (*laos*)(8:42, 45 > 8:47). Zie verder voor *laos* in Lucas: J. Kodell, Luke's Use of Laos, »People«, especially in the Jerusalem Narrative (Lk 19,28-24,53), *CBQ* 31 (1969), 327-343.

³² Een vergelijkbare formulering treft de lezer in 17:18 aan: aan God (*theos*) de heerlijkheid (*doxa*) geven (*didômi*) geven.